

2007WMC45 bijlage

Concept startnotitie cultuurbeleid provincie Utrecht

2009-2012

Inhoud

<i>Inhoud</i>	2
<i>Inleiding</i>	3
<i>Basis cultuurbeleid</i>	4
Kerntaken	4
Cultuurparticipatie	4
Kunsten	5
Cultureel erfgoed	5
Media	6
<i>Thema's</i>	7
Thema's	7
Cultuur & Ruimte	7
Cultuur & Samenleving	8
Cultuur & Kracht	8
<i>Aanpak</i>	9
Verbinden & regisseren	9
Samenwerking met andere overheden	9

Inleiding

In een samenleving die aan allerlei veranderingen onderhevig is, is de inspirerende kracht van kunst en cultuur hard nodig. Een innovatief en visionair cultuurbeleid kan ontwikkelingen in een samenleving zichtbaar maken en stimuleren. Cultuurbeleid draagt bij aan het behalen van bijvoorbeeld economische of sociale doelstellingen. Cultuurbeleid kan helpen bij het geven van antwoorden op vragen in de ruimtelijke ordening en kan de culturele dimensie binnen provinciale vraagstukken aanwijzen en verder ontwikkelen. Aan de andere kant ontwikkelt de samenleving zich en moeten wij daar rekening mee houden bij het formuleren van ons beleid.

Mei 2007 hebben de fracties van CDA, VVD en PvdA een coalitieakkoord afgesloten voor de periode 2007-2011: 'Slagvaardig samen werken aan kwaliteit en duurzaamheid'. De kwaliteit van het leven in de provincie Utrecht moet goed zijn met een ook in sociaal opzicht aantrekkelijk stedelijk klimaat, een ruim aanbod van cultuur en architectuur en een toegankelijk en aantrekkelijk buitengebied. Cultuur loopt als een rode draad door het coalitieakkoord. Bij Ruimtelijke ontwikkeling, Landelijk gebied, Wonen, Economische zaken en recreatie en Samenleving is cultuur een essentieel bestanddeel dat betekenis geeft aan de invulling van de thema's.

Missie

Cultuur levert een onmisbare bijdrage aan de samenleving en de provincie Utrecht zorgt ervoor dat die bijdrage optimaal is.

Doelstellingen

- Ambitieuw, creatief en resultaatgericht uitvoeren van de kerntaken op het gebied van cultuurbeleid.
- Op inspirerende wijze mogelijkheden zien en kansen pakken in de uitvoering van actuele beleidsthema's.

Status startnotitie

De startnotitie cultuurbeleid is de voorloper van de komende cultuurnota. In de startnotitie benoemen we wat op het gebied van cultuur de kerntaken zijn van de provincie en waar we de komende periode extra op in willen zetten. Dat kan tijdelijke versterking zijn van een kerntaak of een uitstap naar een terrein waar we de komende periode een duidelijke rol zien weggelegd en waar kansen zich voordoen.

De statencommissie WMC (Wonen, Maatschappij en Cultuur) heeft op **12 november 2007** ingestemd met deze startnotitie, die zal dienen om over het cultuurbeleid van de provincie in gesprek te gaan met alle belanghebbenden. Culturele instellingen, gemeenten, partners op het gebied van ruimtelijke ordening, maatschappelijke ontwikkeling en economie en wie zich verder betrokken voelt. Dit gesprek voeren wij onder andere in regiobijeenkomsten in het najaar van 2007.

Basis cultuurbeleid

De kerntaken van de provincie vallen uiteen in wettelijke taken, gedelegeerde taken en toegeschreven taken, op basis van landelijke afspraken. En soms zijn het taken die we als provincie lang geleden op ons hebben genomen omdat we het belangrijk vinden en nergens is vastgelegd wie daarvoor verantwoordelijk is. Ook de zorg voor een provinciale basisinfrastructuur beschouwen wij als kerntaak; wij subsidiëren instellingen van provinciaal belang of met provinciale / bovenlokale taken.

Cultuurbeleid begint bij het investeren in de eigen waarde van kunst en cultureel erfgoed. Daarmee zorgt cultuur voor reflectie en vernieuwing, cohesie en identiteit. Dit zit besloten in de kerntaken van de provincie op het gebied van cultuur.

De kerntaken vormen de basis van ons cultuurbeleid en zijn daarmee het belangrijkste bestanddeel van wat de provincie doet op het gebied van cultuur. Deze basis is voortdurend in ontwikkeling, continu kijken we of er een betere manier is om invulling te geven aan onze taken en verantwoordelijkheden. Ook kan onze ambitie veranderen door ontwikkelingen om ons heen. Deze kerntaken zijn structureel, staan nauwelijks ter discussie en zijn niet gebonden aan deze collegeperiode of deze cultuurnotaperiode. Het is daarom mogelijk ervoor te kiezen deze kerntaken voor een langere periode te benoemen, bijvoorbeeld voor acht jaar, of deze taken na vier jaar voetstoots te verlengen.

Kerntaken

Cultuurparticipatie

De provincie vindt het belangrijk dat zo veel mogelijk inwoners deelnemen aan cultuur, als bezoeker of als maker. Het beoefenen van cultuur draagt bij aan de ontwikkeling van het gevoel voor schoonheid, waardering voor het verleden en aan kwaliteit van leven. Daarom moet cultuur er zijn voor iedereen ongeacht leeftijd, etnische achtergrond of opleiding. Cultuurparticipatie is een rode draad door alle onderstaande beleidsvelden. Specifiek beleidsmatig betreft het amateurkunst en cultuureducatie.

- **Amateurkunst**

Amateurkunst heeft grote invloed op het welzijn en de ontwikkeling van mensen. Daarom wil de provincie amateurkunst stimuleren. Wij willen een zo divers en groot mogelijk publiek deel laten nemen aan, genieten van en/of kennis laten maken met alle vormen van amateurkunst van goede kwaliteit. Een stabiele ondersteuningsinstelling met een regionale reikwijdte is daarvoor essentieel. Ons beleid richt zich op ontwikkeling in de amateurkunst en is een aanvulling op het gemeentelijke beleid voor bijvoorbeeld muziekscholen en amateurkunstverenigingen.

- **Cultuureducatie**

Wij vinden dat alle leerlingen in de provincie in een doorlopende leerlijn kennis moeten kunnen maken met cultuur. Binnenschoolse cultuureducatie is het fundament van het cultuurbeleid, want het legt door de ontwikkeling van kennis en beoordelingsvermogen de basis voor het actieve en reflectieve cultuurbereik. Hoe eerder kinderen in contact komen met cultuur, hoe beter het is voor hun ontwikkeling én hoe groter de kans dat hun interesse blijvend is. Culturele instellingen moeten zich bewust zijn van de taak die ze hebben in cultuureducatie. Via de provinciale ondersteuningsinstelling bereiken wij bijna alle basisscholen in de provincie.

Kunsten

Naast de berekenbare economische en maatschappelijke effecten hebben de kunsten een positieve uitwerking op de identiteit, het welzijn, het ver- en inbeeldingsvermogen, kortom de persoonlijke groei van de individuele burger én van de maatschappij als geheel. Wij vinden het belangrijk dat er voldoende ruimte is voor deze waardevolle bouwstenen van de samenleving. Als provinciale overheid zijn wij (mede-) verantwoordelijk voor die bouwstenen.

- **Beeldende kunst en vormgeving**

Het beleid op het gebied van beeldende kunst en vormgeving is in beweging. Landelijk verandert er veel, en dat heeft ook gevolgen voor het provinciale beleid. Wij willen een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van individuele kunstenaars en vormgevers, en het vergroten van publieksbereik. Ook heeft de provincie een rol in de culturele planologie: het zoeken naar raakvlakken tussen beeldende kunst, cultureel erfgoed, toerisme en recreatie en ruimtelijke ordening.

- **Podiumkunst**

Wij willen een zo divers en zo groot mogelijk deel van de bevolking kennis laten maken met kwalitatief goede en verscheiden voorstellingen, uitvoeringen of evenementen op het gebied van (jeugd)theater, dans, muziek en film. Elke vier jaar sluit de provincie een convenant af met het rijk en de gemeente Utrecht over de verantwoordelijkheid voor en financiering van podiumkunstinstanties en festivals met een landelijke en regionale uitstraling. Ook stimuleren wij kortlopende, bijzondere projecten om de dynamiek en originaliteit van de podiumkunsten te stimuleren.

Cultureel erfgoed

Centraal in het erfgoedbeleid staat 'behoud door ontwikkeling' van onroerende cultuurhistorische waarden, in bebouwing en landschap. Ook willen wij de identiteit van de provincie Utrecht versterken. Wij streven ernaar dat cultuurhistorische waarden voor iedereen fysiek toegankelijk en herkenbaar zijn, in het landschap en in musea en archieven. Ook werken wij aan het vergroten van publieke betrokkenheid bij het erfgoed. Een belangrijk project in dit kader is het openstellen van de Utrechtse Schatkamer voor onze inwoners en bezoekers.

- **Archieven en regionale geschiedenis**

De provincie vervult op basis van de Archiefwet 1995 de inspectietaak ten aanzien van de goede en toegankelijke staat van papieren en digitale archieven van gemeenten, waterschappen, politie, gemeenschappelijke regelingen en bij de provincie zelf. Flankerend zetten wij ons in om overheids- en particuliere archieven verder te behoeden tegen aantasting en verval. De provincie heeft een regisserende en stimulerende rol in het vormen van een sluitend net van regionale historische centra, die wij ook nadrukkelijk benoemen in het coalitieakkoord.

- **Monumentenzorg & archeologie**

De provincie heeft wettelijke advies- en uitvoeringstaken op het gebied van erfgoed op grond van onder meer de Wet op de Ruimtelijke Ordening, de Wet op de Archeologische Monumentenzorg ('Malta') en de Monumentenwet. Naast de uitvoering van onze wettelijke taken ondersteunen wij de gemeenten bij de uitvoering van hun taken via het steunpunt monumentenzorg en archeologie. Wij zetten ons in voor objecten en structuren, zowel boven- als ondergronds. Grote waarde hechten wij aan de Utrechtse iconen: objecten die herkenbaar zijn voor de bewoners van de provincie en die betekenis geven aan de leefomgeving. Speciaal voor deze Utrechtse iconen stellen wij een investeringsfonds in, het zogenaamde Parelfonds.

- Cultuurhistorische hoofdstructuur en ruimtelijk beleid

Met onze Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) hebben wij een degelijke basis voor de erkenning van cultureel erfgoed op andere terreinen. Wij gaan het uitvoeringsprogramma van de CHS vernieuwen. Door vroegtijdige sturing in ruimtelijke plannen stellen wij samenhangende cultuurhistorisch waardevolle structuren en objecten in hun context veilig en versterken wij ze. Zo dragen we ook bij aan hun toegankelijkheid en zichtbaarheid.

- Musea

Het museumbeleid, een autonome taak, zet in op een omslag bij de musea. Van primair gericht op een verzameling voorwerpen naar gerichtheid op publiek en strategische partners. De museale innovatie komt erop neer dat musea van buiten naar binnen gaan denken en van binnen naar buiten gaan handelen. Dit komt tot uitdrukking in de thematiek *van Collectie naar Connectie*. Onder dit motto werken wij aan samenhangende actie met en voor ambitieuze gemeenten en hun musea. De inspanningen van de structureel bekostigde kasteelmusea en de gratis museumweekeinden passen eveneens binnen dit kader.

Media

Wij vinden een onafhankelijke, hoogwaardige, voor iedereen toegankelijke informatievoorziening voor onze kennissamenleving van groot belang.

- Bibliotheken

De provincie heeft een regisserende rol in een provinciaal netwerk van samenwerkende, kwalitatieve en klantgerichte bibliotheken. Hun rol verandert, bibliotheken moeten een antwoord kunnen geven op maatschappelijke ontwikkelingen en afstemmen met projecten op landelijk niveau. Dit kunnen bibliotheken niet alleen, dus het is belangrijk dat het netwerk ook intensief samenwerkt met andere partijen. Zodat de bibliotheek het geijkte medium blijft voor informatie en educatie. Wij zien mogelijkheden om het beleid te blijven vernieuwen door verbindingen met onderwerpen en beleidsterreinen als maatschappelijke ontwikkeling en samenleving, leefbaarheid, digitalisering, cultuurhistorie en gezondheid.

- Regionale omroep

De provincie heeft volgens de Mediawet de taak om minimaal één regionale omroep te bekostigen. Expliciet benoemd in dezelfde wet staat dat de overheid geen invloed mag hebben op de programmering.

Ontwikkelingen in de media gaan snel. Zo zal de komende jaren de inhoud van de content veel meer centraal komen te staan. En verandert de bereikbaarheid en toegankelijkheid door ontwikkelingen op het gebied van internet en breedband. Dit zal ook invloed hebben op ons beleid.

Thema's

Aanvullend op het basis cultuurbeleid kunnen wij nadrukkelijk kiezen voor accenten in programma's en projecten die bijvoorbeeld 2, 4 of 6 jaar duren. Dit vraagt om een jaarlijkse evaluatie van de programma's en een voortdurende politieke betrokkenheid om te beslissen over de inzet voor nieuwe en belangrijke thema's. Dit geeft de provincie de mogelijkheid om in te spelen op de actualiteit en extra in te zetten op grote projecten (zoals de Agenda 2010-projecten).

Voor de periode 2009-2012 onderscheiden wij enkele thema's die ons beleid versterken. Deze thema's zijn geïnspireerd op ontwikkelingen in de samenleving. Niet het wegnemen van problemen staat voorop, maar het benutten van kansen die de veranderende maatschappelijke verhoudingen ons bieden. Deze thema's bieden focus en kunnen worden uitgewerkt in programma's en projecten. In deze programma's werken wij integraal: multi-disciplinair binnen cultuur en zeker ook samen met andere provinciale beleidsterreinen. Vanzelfsprekend is er een nauwe samenhang tussen de kerntaken en de programma's en idealiter hebben de programma's ook weer hun invloed op de ontwikkeling en uitvoering van de kerntaken.

Flexibel beleid dat inspeelt op de actualiteit vraagt om flexibele budgetten. Ook wat financiën betreft zal jaarlijks gekeken moeten worden naar mogelijkheden voor programma's en projecten die op dat moment verschil maken.

Thema's

Cultuur & Ruimte

Nooit was de roep voor het behoud van ons culturele erfgoed zo groot als nu in een land waar om iedere vierkante meter wordt geknokt. De provincie heeft een belangrijke taak in de ruimtelijke ordening. Vaak horen wij ook de klacht dat het landschap verrommelt. In het coalitieakkoord geven wij aan dat wij dit tegen willen gaan. Juist cultuur geeft houvast aan de breed gedeelde behoefte aan meer ruimtelijke identiteit en kwaliteit. Men wil de kwaliteit behouden die de leefomgeving heeft maar men wil ook niet in een groot museum komen te wonen. Cultureel erfgoed onderstreept de kwaliteiten van de leefomgeving en kan daar samen met kunst een nieuwe betekenislaag aan toe voegen.

- Ruimtelijke kwaliteit

In antwoord op de roep om ruimtelijke kwaliteit en een aantrekkelijke woon- en werkomgeving levert cultuur een steeds belangrijker bijdrage in de inrichting van de ruimtelijke omgeving. Erfgoed en kunst dienen als bron van inspiratie en sturing bij de stedelijke en landschappelijke ontwikkeling. Wij willen werken aan een ontwikkelingsgericht beleid dat een sturend effect heeft op toekomstige transformaties in de ruimtelijke ordening, gericht op diversiteit, kwaliteit en identiteit. Bij de verdedigingslijnen nemen we het initiatief, zo ook met gebiedsprojecten gericht op het Groene Hart en de Heuvelrug. Ook willen we ons richten op belangrijke ruimtelijke plannen. Naast ruimte zijn architectuur en economie belangrijke raakvlakken.

- Cultuur en Natuur

De verschillende functies in het landelijk gebied zoals landbouw, natuurbeheer, cultuurhistorie en recreatie en toerisme zullen in onderlinge harmonie hun bijdrage moeten leveren aan het in stand houden en ontwikkelen van een vitaal landelijk gebied. Onze omgeving is pas in evenwicht wanneer cultuurhistorische aspecten tijdig worden ingebracht in natuurontwikkelingsplannen, schaalvergrotingsingrepen en bij wegeaanleg. Wij willen werken aan een stevige erfgoedinbedding in het Actieprogramma Vitaal Platteland, met accenten op historische groenstructuren.

Cultuur & Samenleving

Mensen worden blij van cultuur. De Atlas voor gemeenten 2007 toont aan dat mensen alleen al de mogelijkheid om een theater te kunnen bezoeken waarderen, ook al maken ze er geen gebruik van. Wij zetten cultuur in om cultureel bewustzijn en cultuurbeleving te stimuleren. Cultuur kan ook dienen als middel, bijvoorbeeld bij het oplossen van sociale problemen. Zo heeft cultuur een rol in het vormen en behouden van sociale cohesie op het platteland.

- Cultuurparticipatie

We willen de komende periode extra inzetten op cultuurparticipatie en publieksbereik. Om er samen met gemeenten en instellingen voor te zorgen dat de inwoner van Utrecht zich kan ontplooiën en daar lol aan beleeft. We realiseren ons steeds meer dat een cultureel bewustzijn essentieel is om ook in de toekomst een goede leefomgeving te behouden en te blijven zorgen voor een goede culturele basis. Cultuureducatie is daarom het fundament van het cultuurbeleid, en dat gaat verder dan binnenschoolse cultuureducatie. Daarvoor is voortdurende educatie voor alle leeftijden en bevolkingsgroepen nodig. Ook actieve participatie is belangrijk. Wij willen graag met het rijk samenwerken voor een Utrechtse invulling in het op te richten programmafonds cultuurparticipatie.

- Cultuurhuizen

De leefbaarheid in kleine kernen en wijken neemt af. De provincie voelt zich mede verantwoordelijk voor het tegengaan van die ontwikkeling. Samenhangend met bibliotheekvernieuwing ontwikkelt de provincie nieuw beleid voor cultuurhuizen. Hierin staat samenwerking met gemeenten centraal.

- Cultuur en Samenleving

Cultuur is een belangrijke factor in het behoud of de groei van sociale cohesie. Wij vinden het belangrijk dat de cultuur die daarvoor wordt ingezet, ook past bij de identiteit van een wijk of gebied. Wij stellen een nieuw afdelingsoverstijgend programma voor, om bij maatschappelijke projecten cultuur van goede kwaliteit in te zetten en de link tussen cultuur en welzijn te operationaliseren.

Cultuur & Kracht

De provincie Utrecht hoeft niet bescheiden te zijn, het is een provincie met een rijke cultuur. We kunnen het effect daarvan vermenigvuldigen door te versterken wat er is en in te zetten op grote, onderscheidende projecten. Zoals bijvoorbeeld festivals met een landelijke uitstraling. Vanuit cultuur kunnen we daarmee verschil maken op andere terreinen.

- Vrede van Utrecht (2006-2013)

Met het programma Vrede van Utrecht werkt de provincie aan versterking van de culturele infrastructuur en de (inter)nationale culturele profilering van Utrecht. Het programma leidt toe naar een grootse viering van de historische Vrede van Utrecht in 2013 en de kandidering van Utrecht als culturele hoofdstad van Europa (2018). Cultuur wordt ingezet als antwoord op maatschappelijke spanningen en gekoppeld aan actuele thema's.

- Cultuur en Economie (2008-2011)

Samen met de betrokken gemeenten stimuleert de provincie het ondernemerschap in de creatieve klasse en innovatie en creativiteit bij ondernemers. Kunst, cultuur, wetenschap, onderwijs en ondernemerschap komen samen. Dit programma moet vernieuwend zijn voor de provincie en een duidelijk herkenbaar en onderscheidend profiel geven. Het is aanvullend op het beleid op het gebied van evenementen en toerisme en recreatie.

Aanpak

Verbinden & regisseren

- Taakopvatting provincie

De provincie is in veel gevallen regisseur, en verantwoordelijk voor het leggen van verbindingen. In de cultuurnota zullen we onze rollen uitschrijven per thema en beleidsterrein. Ook kiezen we voor een heldere aanpak in onze organisatie. Hoe geven we integraal werken vorm, welke werkvormen zullen we hanteren? Voorop staat goede ambtelijke samenwerking in het programmatisch werken.

- Culturele instellingen

Niet alleen vinden wij zelf dat we keuzes moeten maken zodat we wat we doen ook echt goed doen. Ook veel culturele instellingen onderschrijven, analoog met de discussie die landelijk plaatsvindt, een stevige aanpak. Aanvullend daarop vragen instellingen om vertrouwen en resultaatgerichte samenwerking.

- Ontwikkeling cultuurbeleid

Het is belangrijk om de ontwikkelingen in de samenleving te blijven volgen en na te denken over cultuurbeleid op de lange termijn. Hoe gaan we om met nieuwe landgoederen, wat vraagt een samenleving over 20 jaar van een schouwburg, welke rol speelt culturele diversiteit binnen cultuurbeleid? Hoe zal de ontwikkeling van 'high art' en 'low art' verder gaan en wat betekenen de digitalisering en nieuwe media voor kunst en cultuur over 15 jaar? De provincie ziet het als haar taak het debat over cultuur een podium te bieden, met aandacht voor het belang en de kwaliteit ervan. Op deze manier kunnen wij voortdurend ons beleid toetsen aan actuele ontwikkelingen en vooruitlopen op veranderingen.

Samenwerking met andere overheden

- Gemeenten in Utrecht

Wij vinden een goede relatie met de Utrechtse gemeenten belangrijk. Een heldere taakverdeling is daarbij van belang. Als onderdeel van de evaluatie van het lopende cultuurprogramma hebben wij in mei dit jaar een vragenlijst uitgezet onder beleidsambtenaren. Meer dan de helft van de respondenten ziet voor de provincie een rol in het zorgen voor regionale afstemming en de vernieuwing en innovatie van beleid. Speerpunt van de provincie is het stimuleren van het lokale gemeentelijke cultuurbeleid in nauwe samenwerking met de gemeenten.

- Cultuurconvenant OCW – Midden-Nederland

Op dit moment hebben wij als Landsdeel Midden (de provincies Utrecht en Flevoland en de gemeenten Utrecht, Amersfoort en Almere) een convenant afgesloten met het ministerie van OCW. Daarin spreken we beleidsintenties uit en maken we afspraken over de financiering van culturele instellingen. Het huidige convenant loopt van 2005 - 2008. Graag willen we voor de periode 2009-2012 een nieuw convenant afsluiten.